

SER Noord-Nederland
t.a.v. dhr. prof. dr. G.J.E.M. Sanders
Postbus 481
9700 AL GRONINGEN

Assen, 6 juli 2012

Behandeld door : J. Buiten
Telefoonnummer : 050 316 4471
Ons kenmerk : UP-12-05981
Bijlage : Ruimtelijk-Economische Visie Noord-Nederland; startnotitie 15 mei
Onderwerp : Adviesaanvraag noordERvisie

Geachte heer Sanders,

De provincies Drenthe, Fryslân en Groningen hebben een proces gestart om een nieuwe noordelijke ruimtelijk-economische visie voor Noord-Nederland te maken. Met deze brief doen wij u in dit kader een adviesaanvraag toekomen. In het navolgende schetsen wij u kort de aanleiding, het doel, de reikwijdte en de aanpak van het project. Tevens gaan wij in op enkele raakvlakken met andere ontwikkelingen. We ronden af met de vraagstelling aan uw Raad.

1. De aanleiding

De gezamenlijke GS-en van de drie noordelijke provincies hebben op 24 mei 2011 afgesproken om een nieuwe ruimtelijk-economische voor visie Noord-Nederland te ontwikkelen. Vervolgens hebben de Staten van Drenthe en Groningen per motie gevraagd om op zeer korte termijn een nieuwe agenda voor de noordelijke samenwerking te maken en een opzet van de daarvoor benodigde organisatie. Het Dagelijks Bestuur van het SNN heeft daarom aan de drie staten op 21 december 2011 een brief gestuurd met een overzicht van lopende trajecten in Noord-Nederland en van veranderingen in de omgeving die aanleiding zijn om een nieuwe visie op de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Noord-Nederland op te stellen. Vervolgens heeft het DB SNN een startnotitie voor het project voor de ruimtelijk- economische visievorming aan de drie Staten toegestuurd, ter bespreking in de gezamenlijke Statenvergadering van 15 februari 2012. De redenen om te komen tot een nieuwe ruimtelijk-economische visie en daarvan af te leiden agenda zijn samengevat de volgende:

1. De economische omstandigheden zijn, mede als gevolg de economische crisis, behoorlijk aan het veranderen. Er lopen bezuinigingen bij alle overheden. De regio zal veel meer op eigen kracht ontwikkelingen tot stand moeten brengen. Daarvoor zijn nieuwe samenwerkingsconstructies nodig; de verander(en)de rolverdeling tussen het Rijk en provincies/gemeenten als gevolg van decentralisatie vraagt een nadere invulling van de rol van provincies en gemeenten en van het SNN als samenwerkingsverband.
2. Om met andere regio's te kunnen concurreren is een offensieve aanpak nodig voor sociaal-economische en ruimtelijk-economische ontwikkeling op het schaalniveau dat ten minste

de omvang heeft van de drie Noordelijke provincies. Ook voor het Rijk is het Noorden één regio;

3. Actuele vraagstukken als demografische ontwikkeling, klimaatverandering, energietransitie, overgang naar een kenniseconomie en schaarste op de arbeidsmarkt zijn opgaven die om een antwoord vragen;
4. De bestaande Strategische Agenda voor Noord-Nederland 2007-2013 loopt af en voorziet ook inhoudelijk in onvoldoende mate in de bovengenoemde opgaven. Met het Rijk de afspraak gemaakt om te komen tot een tweede generatie Gebiedsagenda, ter onderbouwing van rijksinvesteringen in het ruimtelijk-fysieke domein. Het initiatief hiervoor ligt bij de regio.

2. Doel en resultaat

De veranderende maatschappelijke dynamiek en de opgaven voor de komende jaren vragen om een gezamenlijk gedragen visie en uitwerking van overheden en stakeholders. Het doel van het project is het gezamenlijk met stakeholders ontwikkelen van een nieuwe noordelijke visie voor de middellange en lange termijn ("stip op de horizon") met een nationaal en internationaal onderscheidend toekomstrobuust ontwikkelconcept. Daarmee kan het Noorden inspelen op de grote economische en ruimtelijke opgaven. Deze visie omvat een uitvoeringsagenda die voor betrokken partijen een uitdaging vormt voor samenwerking aan de regionale ontwikkeling en een onderbouwing van investeringen. Daarnaast is het proces van de ruimtelijk-economische visie een middel om een duurzame relatie tussen overheden en stakeholders tot stand te brengen waarin de gezamenlijk beoogde ontwikkeling gestalte krijgt. Deze samenwerking kan tot stand komen in (themagerichte) netwerken.

Het project voorziet in een ontwikkelings- en investeringsvisie die nationale en internationale verdien capaciteit duidt en daarmee de basis legt voor inzet van programma's en projecten van Rijk en Europese Unie in Noord-Nederland. De visie zal dus ook moeten voorzien in de bijdrage van Noord-Nederland aan de EU-agenda voor slimme, groene en sociale groei en toepassing van instrumenten (cohesiebeleid, gemeenschappelijk landbouwbeleid, sectorprogramma's, interregionale samenwerking). De visie geeft aan hoe economische ontwikkeling, versterking van gebiedseigen identiteiten en kwaliteiten en vermindering van milieubelasting gelijk opgaan. De agenda's van economie, ruimte, milieu en leefbaarheid worden met elkaar verbonden in de visie en in projecten.

3. Reikwijdte

De ruimtelijk-economische visie zal ingaan op enkele kernthema's die bij de ontwikkeling van Noord-Nederland van grote betekenis zijn. In de statenmoties van Drenthe en Groningen zijn daarbij de volgende thema's aangereikt: duurzaamheid, energie, cultuur, werkgelegenheid, economie, infrastructuur, innovatie, demografische ontwikkelingen, decentralisatie van taken, interregionale samenwerking, positionering van rijksdiensten en lobbyactiviteiten.

De startnotitie neemt de inhoudelijke thema's over en legt een verband tussen deze thema's en de drie sporen van het Europees beleid dat gericht is op inclusief groeien, groen groeien en slim groeien. Vooralnog zijn deze opgaven beschreven volgens de drie sporen van het EU-beleid (zie Bijlage Startnotitie).

Vanzelfsprekend zijn de clusterthema's Energie, Watertechnologie, Healthy Ageing, Sensortechnologie en Agribusiness voor de ruimtelijk-economische verkenning belangrijke uitgangspunten en gaan wij ervan uit dat deze thema's in de toekomstige verkenning van Noord-Nederland hun eigen plek zullen behouden.

De bestaande opgaven, de opgaven van (EU)beleid tot 2020 en de opgave voor de toekomst worden verknoopt tot een visie waarmee Noord-Nederland zich sterk wil maken voor een toekomstrobuuste ontwikkeling op basis van eigen en onderscheidende kwaliteiten en potenties. De drie provincies willen hierover in een open visieproces het gesprek aangaan met de samenleving, in casu onafhankelijke deskundigen en belanghebbenden.

Op basis van bovenstaande thema's geven wij in het proces ruimte om te komen tot een nadere verkenning van de opgaven, de te benutten kansen (gezien onze onderscheidende ontwikkelkracht) en de mogelijkheden die de overheden en haar maatschappelijke partners hebben voor uitoefening van hun rol. Deze verkenningen van opgaven, kansen en rollen kunnen leiden tot duiding van nieuwe thema's, prioritering van thema's of nieuwe invalshoeken.

4. Aanpak

Er is in de afgelopen jaren al veel onderzocht, vastgesteld, overlegd en uitgewerkt. De beschikbare informatie zal optimaal benut worden bij de visievorming. Voor de noordelijke visie wordt een aanpak voorgestaan die afwijkt van de gebaande paden en de vaste deelnemers. Het proces bestaat globaal uit twee fasen: een divergerende en een convergerende fase.

In de convergerende fase worden agenda zo breed mogelijk gemaakt door

- organisatie van bijeenkomsten voor een vernieuwende agenda; Dwarsdenkers, friskijkers en inspiratiebrengers worden betrokken om Noord-Nederland een spiegel voor te houden en ervaringen van elders toe te voegen aan de reeds bestaande kennis in Noord-Nederland. opzet is dat deelnemers bijzondere combinaties vormen, mensen die elkaar niet regelmatig aan een vergadertafel ontmoeten.
- de inzet van een prijsvraag onder professionals om brede deskundigheid aan te boren;
- de inzet van campagne onder burgers met behulp van social media om de denkkracht van burgers en hun maatschappelijke organisaties gebruiken om ideeën te verzamelen en te toetsen.

Deze fase loopt van juni tot in het najaar van 2012. De aanvraag voor een advies aan de SER maakt hier onderdeel van uit.

In de divergerende fase wordt de agenda gebouwd, thema's verdiept en samenhang aangebracht door

- organisatie van bijeenkomsten voor agendasetting; Welke agenda's liggen er eigenlijk op tafel. Waar zijn we het blijkbaar al over eens en waar liggen de verschillen? Hoe diep gaan de voorstellen voor de agenda? Kan het nog scherper, dieper? Wat betekent een keuze voor de verschillende partijen? Het gaat hier om het maken van echte keuzes, het begrijpen wat de consequenties zijn en de problemen wegnemen zodat er een agenda komt waar partijen vol voor willen gaan;
- Ontwikkeling van visie en leidende principes; de visie als stip op de horizon in 2040 wordt opgesteld op basis van de input uit verschillende sporen; En daarbij maken we de stap van losse thema's naar samenhangende systemen en wisselwerking tussen initiatieven. De visie wordt zo opgesteld dat dit voor alle betrokken uitnodigende sturende principes voor te maken keuzen oplevert.

Het proces van uitwerking van thema's en visievorming wordt gefaciliteerd door een "noordelijke expertisenetwerk" dat actief onderzoek uitzet, informatie vergaart en bundelt en aandienende opgaven en kansen agendeert. Gedurende het proces zal de projectorganisatie met stakeholders, staten en steden informatie delen over de voortgang van de visievorming en ideeën en opvattingen ophalen over thema's die in de divergentiefase van het project naar voren zijn gekomen. Zo wordt interactief een toekomstrobuust ontwikkelconcept bepaald en sleutelprojecten afgebakend.

5. Raakvlakken met andere projecten

Hoewel de visie zich dus richt op de lange termijn, is er een aantal raakvlakken met andere projecten op de korte en middellange termijn. Er zijn belangrijke raakvlakken met het proces om een Regionale Innovatie Strategie op te stellen, die nodig is voor het verkrijgen van EU-gelden vanaf 2014. Verder wordt er hard gewerkt aan een Operationeel Programma EFRO, waarvan de eerste contouren zich aftekenen. Samen met het Rijk zal er een nieuwe Gebiedsagenda Noord-Nederland worden opgesteld, als basis voor gezamenlijke investering in MIRT projecten. In noordelijk verband wordt hard gewerkt aan economische ontwikkeling met versterking van de vijf nationale topsectoren in het Noorden. In het afgelopen jaar zijn er voor het thema Energie meerdere documenten opgesteld, zoals de Green Deal met EL&I, het lobbydocument voor Energyport en het SER advies over energietransitie. De SER Noord-Nederland heeft inmiddels over meerdere thema's die aan de orde komen in de noordelijke visievorming een advies opgesteld (zoals over het Energie Akkoord Noord-Nederland II, Duurzame Ontwikkeling, Het Noorden geeft geen krimp, Gebiedsagenda Noord-Nederland. Ruimtelijke Ontwikkeling Noord-Nederland, Biobased Economy, en Cohesiebeleid). Nadere afstemming met lopende projecten is noodzakelijk, vooral omdat deze projecten, zowel in bestuurlijke gremia als in het overleg met stakeholders, gelijktijdig in bespreking komen. De onderlinge verbanden tussen deze projecten moeten worden verhelderd. Daarbij gaat het vooral om de vraag hoe de lange termijnvisie de inzet op de korte termijn kan beïnvloeden hoe bij de visievorming optimaal gebruik gemaakt kan worden van lopende trajecten zodat de beoogde ontwikkeling daadwerkelijk gestalte krijgt.

6. Vraagstelling

Uw Raad heeft reeds meerdere adviezen uitgebracht die betrekking hebben op de thema's die in de visie aan de orde komen. Wij maken graag gebruik van de deskundigheid van uw Raad om te komen tot uitwerking en verdieping van de thema's, bijvoorbeeld via inhoudelijke bijeenkomsten die rond deze thema's georganiseerd zullen worden.

Op dit moment achten wij een advies van de Raad gewenst over de volgende vragen:

1. Waar ligt volgens uw Raad de onderscheidende ontwikkelkracht van Noord-Nederland en op welke wijze kan deze kracht tot ontwikkeling leiden?
2. Op welke wijze kan de uitbouw van de nationale topsectoren in Noord-Nederland optimaal worden ingezet om de economie van Noord-Nederland onderscheidend te ontwikkelen?
3. Vraagt deze ontwikkeling van onderscheidende potenties om een keuze en prioritering van inzet en investeringen?
4. Op welke wijze ziet u de verdergaande samenwerking aan een gezamenlijke agenda tot stand komen? Acht uw Raad het proces om te komen tot samenwerking tussen overheden, kenniscentra, bedrijfsleven en burgers kansrijk om tot een gedragen visie op de toekomst van Noord-Nederland te komen?

Wij hopen uw standpunten te kunnen betrekken in de verdere uitbouw van het visieproces. Ons streven is om in het voorjaar van 2013 te kunnen beschikken over een conceptvisie op de ontwikkeling van Noord-Nederland.

Hoogachtend,
het Dagelijks Bestuur van het
Samenwerkingsverband Noord-Nederland,

J. Tichelaar
voorzitter

J.M. Imhof
secretaris